

а к а д е м і ч н а ПАНОРАМА

Інформаційне видання Національного університету «Києво-Могилянська академія» Лютий 2006

Дні науки

До останнього рейтингу Times Higher Education Supplement -2005 – «500 кращих вищих навчальних закладів світу», жоден з українських університетів, на жаль, не потрапив. Києво-Могилянська академія ставить собі за мету протягом наступних десяти років увійти до числа п'ятисот перших вищих навчальних закладів планети. І складові освітньої концепції НаУКМА, і стратегія розвитку університету, яка передбачає трансформацію з навчально-наукового закладу в науково-навчальний сьогодні спрямовані на такі надзавдання.

Дні науки і наукова конференція — найголовніша подія року в житті університету, відкритий науковий форум, в якому взяли участь науковці з інших університетів і наукових центрів як України, так і закордону, — роблять свій внесок у цю загальноуніверситетську справу. Під час конференції відбулося два пленарних засідання, 14 круглих столів та один загальноуніверситетський стіл, тематична конференція, 4 наукові семінари, наукові читання, диспут, працювали 18 секцій. На конференцію було представлено 328 доповідей.

На закритті Днів науки за підсумками конкурсу на кращу наукову роботу премією ім. Петра Могили відзначено завідувача кафедри філософських наук, доцента, кандидата наук В. Гусева (гуманітарні науки), завідувача кафедри фізико-математичних наук, доцента, кандидата наук П. Голода (природничі науки) та завідувача кафедри фінансів, професора, доктора наук І. Лук'яненка (суспільні науки).

Випуск «Академічної панорами» впорядковано за матеріалами Днів науки та наукової конференції, що відбулися в НаУКМА.

«Іменний стипендійний фонд»

У межах проекту НаУКМА «Іменний стипендійний фонд» оголошено конкурси на здобуття щорічних стипендій у 2006-2007 навчальному році:

- Щорічна професорська стипендія ім. отця Маріяна та доктора Романа Цюрковських, впроваджена Фондацією ім. отця Маріяна та доктора Романа Цюрковських (Канада) для факультету правничих наук, за напрямками: комерційне, цивільне, цивільно-процесуальне, банківське, фінансове, трудове, господарське, земельне, аграрне, житлове, міжнародне приватне право, правове регулювання підприємницької діяльності
- Щорічна професорська стипендія, впроваджена Клубом Козбілд (Канада, президент клубу Lon Pencak) для факультету правничих наук, за напрямками: конституційне право, конституційний процес, філософія права, теорія права, права людини, міжнародне публічне право
- Щорічна професорська стипендія ім. Юліяна Винницького, впроваджена Іваном, Іраїдою та Михайлом Винницькими (Канада) для факультету природничих наук, за напрямом – біологія
- Щорічна професорська Романа та Марії Винницьких (Канада) для факультету соціальних наук та соціальних технологій, за напрямом – політологія
- Щорічна професорська стипендія ім. Ореста Турчина, впроваджена Мартою Турчин (Канада) для факультету соціальних наук та соціальних технологій, за напрямом – соціологія
- Щорічна професорська стипендія ім. Михайла Лебідя, впроваджена Романом Винницьким (Канада) для факультету гуманітарних наук, за напрямом – історія.

Проект спрямований на активізацію та підтримку наукових досліджень професури НаУКМА. Один із основних критеріїв надання стипендій – підготовка статті до публікації у визнаному англomовному науковому видавництві або журналі (peer-reviewed).

У нашому випуску

Університетська освіта: прорив до світу чи удосконалення локального героїства? Стор. 2-4

Ебола українського геноциду
До 55-ї річниці від дня народження Джеймса Мейса

Стор. 10-11

Шевченківські дні в НаУКМА

Зустріч із лауреатами Національної премії України імені Тараса Шевченка 2006 року. Організатори – голова художньої Ради НаУКМА Лариса Кадірова та відділ зв'язків із громадськістю. 10 березня. Початок о 16:30. Корп. 1, ауд. 217. Тел. 425-15 36; 417-82-15.

Другий конкурс читців творів Т. Шевченка «Шевченкове слово». 14 березня. Початок о 17:00. Культурно-мистецький центр НаУКМА, 2-й поверх, вул. Іллінська, 9.

*Осерунок
В. Брюховецького*

Наталія Шульга – віце-президент зі стратегічного планування НаУКМА. Цю посаду вона обіймає з 1 вересня 2005 року. За фахом – біолог, фізіолог і біохімік рослин, викладач біології та хімії. Має диплом Київського національного університету імені Тараса Шевченка (1977 – 1982).

Продовження подальшої освіти виглядає так:

1987 – 1992 роки – кандидатська дисертація з молекулярної біології, Інститут молекулярної біології та генетики Національної Академії Наук України. Науковий керівник: проф. Ганна Сельська.

1998 – 1999 роки – спеціальний курс по підприємництву для екзекютивних лідерів; Сертифікат, Школа з управління бізнесом в ім'я Саймона Університету міста Рочестер, Нью-Йорк,

Університет м.Рочестер, Нью-Йорк, США

1993 - 1994 - Післядокторський дослідник (Postdoctoral Fellow), лабораторія професора Фреда Шермана Департамент біохімії та біофізики, Університет міста Рочестер, Нью-Йорк, США

1992 – 1993 - Післядокторський дослідник (Postdoctoral Fellow), лабораторія професора Едгара Хеншоу, Онкологічний Центр, Університет міста Рочестер, Нью-Йорк, США

1980 – 1992 - Інститут молекулярної біології та генетики НАН України, курсова та дипломна роботи, дослідницькі посади у лабораторії структури біологічно активних речовин та відділі механізмів трансляції генетичної інформації.

нуючу стару систему на гнучкішу й адаптовану до сучасності систему університетської освіти, яка б повернула науку у стіни найпереводіших освітніх закладів, а тим, хто обирає нелегкий шлях пошуку істини і відкриттів повернула повагу і значення в суспільстві. Єдиний вихід із кризи вищої освіти в Україні повинен базуватися на чесному усвідомленні реалій, повернення науки до навчального процесу і радикальній зміні критеріїв оцінки якості та ефективності наукових досліджень згідно зі світовими стандартами.

Сучасна система світових рейтингів університетів спрямована на визначення так званого чинника впливу окремого закладу на загальносвітовий процес розвитку (impact factor). Університетська освіта давно перестала бути доступною тільки незначній кількості багатіїв, а надзвичайно лібералізувалась і відкрилась до вихід-

Університетська освіта:

Прорив до світу чи удосконалення локального геройства?

Подолання розриву між науковою діяльністю та навчальним процесом

До 2015 року Національний Університет «Києво-Могилянська академія» планує увійти до числа 500 кращих університетів світу. Це потужне гасло і дуже амбітна мета прозвучали у виступі В'ячеслава Брюховецького, президента НаУКМА, з нагоди святкування 390-ї річниці заснування Києво-Могилянської Академії.

Що це означає? Як є рейтингіві системи оцінки університетів світу і на чому вони базуються?

Оцінювати університети можна на локальному, державному, регіональному, континентальному та світовому рівнях. Кінцеві результати відрізняються, якщо в основу оцінки закладатимуться критерії, що не підлягають порівнянню. Саме тому існує безліч необгрунтованих заяв про значення і важливість здобутків певних локальних освітніх закладів, що помилково переноситься на рівень світових досягнень, ігноруючи при тому той факт, що світ витратив багато часу для вироблення об'єктивних і виважених критеріїв якісного оцінювання університетської освіти. Після епохального падіння «залізної стіни», що розділяла дві домінуючі світові системи розвитку, відкрилась прикра реальність відставання прогресу університетської освіти та академічної науки, що були розділені у країнах колишнього Радянського Союзу, від синергічної і динамічної університетської науки і освіти західного зразка. Україна зазнала шоку відкриття разом з іншими сусідами, але, на жаль, не відреагувала адекватно на процес падіння престижу наукової діяльності і не замінила стаг-

ців з усіх прошарків населення. Якість університетської освіти стала непересічним чинником самовідновлення і самоудосконалення людського суспільства кожної конкретної країни і визначальним чинником прогресу людства в цілому. Країни «великої вісімки» називають себе у ХХІ столітті «суспільством, що базується на знанні». Тому тільки об'єктивні критерії оцінки вибираються для порівняльного аналізу внеску кожного університету у світовий процес розвитку людства. Цікавим і доленосним є також той факт, що вимір іде в досягненнях науки та технології, що роблять життя людей повноціннішим, зручнішим, вільним і довгим. Саме тому до групи найвпливовіших університетів світу належать, перш за все, ті, в яких наукові дослідження їхніх професорів — в основі навчального процесу студентів усіх рівнів.

ОБ'ЄКТИВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Існує кілька світових рейтингів університетів. Я розглядатиму тільки один із них, який щорічно готує Інститут Вищої Освіти Шанхайського Університету в Китаї (<http://ed.sjtu.edu.cn/en/index.htm>), він побудований на базі чотирьох основних критеріїв, яким надається певна вага у відсотках.

Ці критерії:

- якість освіти – 10%;
- якість професорів, які викладають – 40%;
- результати наукових досліджень –

На світліні: Наталія Шульга, віце-президент зі стратегічного планування НаУКМА

США (University of Rochester Simon Graduate School of Business Administration)

Має премії в галузі молекулярної біології та генетики для молодих спеціалістів (1988).

Науковий досвід

1997 – 2005 - Асоційований професор з досліджень, Департамент біології, Університет міста Рочестер, Нью-Йорк, США

1996 - 1997 - Інструктор у процесі тренінгу (Instructor and trainee), Департамент біології, Університет міста Рочестер, Нью-Йорк, США

1994 - 1996 - Післядокторський дослідник (Postdoctoral Research Fellow), лабораторія професора Девіда Голдфарба, департамент біології,

40%;

- академічна успішність до розміру установи – 10%.

У подальшому я посилатимусь на академічну освіту успішність і кар'єру, що у світі пов'язується тільки з діяльністю в межах університетів (не плутати з нашою Академією наук!)

Критерії мають своє наповнення, тобто показник, за яким іде відбір. Так, якість освіти означає якість випускників, що проявляється в тому, якого вони рівня змогли досягти у своєму житті завдяки освіті, здобутій у тому чи іншому університеті. У першу чергу береться до уваги елемент самовідновлення і розвитку академічної освіти і тому цей критерій якості освіти показує кількість випускників закладу, які отримали за свої здобутки впродовж кар'єри найвищі галузеві премії і світову Нобелівську.

Далі – якість професорів, або ж якість навчання, яка є сьогодні в університеті. Цей критерій розділяється на два показники: це кількість професорів, які отримали найвищі галузеві нагороди і Нобелівські премії і надалі активно навчають студентів в університеті. Цьому надається 20 відсотків ваги, а також так звані широкоцитовані дослідники у двадцяти одній розширеній категорії досліджень плюс мистецтво, гуманітарні і соціальні науки (Highly cited researchers in 21 broad subject categories). Цьому показнику надається також 20 відсотків ваги. Що означає бути широко цитованим автором? Це означає, що на публікації цього науковця посилаються практично всі світові учасники дослідницького процесу. Тобто відкриття, методи і дані, що отримав автор, є важливими і впливають на пошукову діяльність більшості його колег по галузі незалежно від місця у світі, де вони працюють. Цей показник фактично відображає провідну експертну позицію автора в певній галузі і спричиняє цікавий супутній процес, що змушує кожного з «конкурентів» планувати і робити дослідження, спрямовані на здобуття нових знань – не повторення того, що було вже здобуто а саме виробленню якісно нових знань.

Наступний критерій оцінки університетів відбивається в результатах наукових досліджень, що можна оцінити за двома основними показниками, кожному з яких надається рейтингова вага у 20%. Перший — кількість публікацій у двох наукових журналах – Nature та Science. Ці два журнали поділяють перше місце в рейтингу серед повного переліку всіх світових реферованих журналів, що перевищує 15 000 назв. Ці два видання вважаються науково-популярними, бо щотижня друкують огляд найважливіших подій з усього світу, що сто-

суються наукової сфери, і тільки кілька повноцінних дослідницьких статей із будь-якої галузі науки. По-трапити до публікації в цих двох журналах — це значить засвідчити перед світом своє місце у відкритті чогось нового, чи отриманні даних, що роз'яснюють, або проливають світло на проблему над розв'язанням якої ла-мали голову багато лабораторій світу. Ці дані мають нести в собі принципову цінність для галузі.

Другим і не менш важливим показником якості університетських досліджень є публікації оригінальних експериментальних даних та інші публікації в журналах, що мають високий індекс цитування, тобто в найкращих спеціалізованих журналах (Articles in Science Citation Index-expanded, Social Science Citation Index, and Arts & Humanities Citation Index). Кожна ділянка науки представлена у світі цілою низкою спеціалізованих періодичних видань, що реферуються. Залежно від вимог редакції таких видань залежить якість рецензування робіт, що присилаються для публікації, і відповідно вибудовується рейтинг спеціалізованих журналів. Тут та сама ідея закладена — чим важливіші здобутки авторів, тим більше в них шансів опублікуватися у кращому журналі і тим більше шансів на те, що їхню роботу швидко прочитають колеги. Коли колеги посилаються на статтю опубліковану в певному журналі, це впливає на рейтинг самого журналу. От і виходить, що для того, щоб бути поінформованим у певній галузі, треба переглядати першу десятку рейтингових спеціалізованих журналів та прагнути в них надрукуватися.

Четвертий критерій оцінки університету — академічна успішність його студентів стосовно розміру установи, якому надається 10% ваги. Це вже знайомий українцям середній бал, що вимірюється у відсотках. Він відображає середній рівень студентів, які вчаться у закладі на всіх рівнях. Це дуже важливий показник, хоча він і не відображає специфіки окремих дисциплін.

Кількісна інформація, що наповнює 4 критерії, доступна в Інтернеті і надається безкоштовно. Всі університети, що потрапили в рейтинг, також надають інформацію про себе прозоро через власні домени в Інтернеті.

За 100 відсотків у побудові рейтингу береться найкращий університет і від нього вже відраховуються всі інші університети. Таким чином, якщо проаналізувати, хто за чотирма представленими критеріями входить до п'ятидесяти найкращих університетів світу, то можна побачити цікаву статистику. У 2005 році, як і в попередні роки, провідні позиції і на загал 37 місць займають університети США.

Канада представлена двома, Європа - дев'ятьма і Японія - двома університетами. Якщо рухатися далі по рейтингу, то в першій сотні провідних університетів світу можна знайти Московський університет, що посідає 67 місце. І це не випадково, бо впродовж століття він був основним споживачем коштів, спрямованих на університетську науку і завжди мав особливий статус, ще з царських часів.

Треба з гіркістю зазначити, що і серед 500 найкращих університетів світу, згідно з представленими об'єктивними критеріями немає жодного українського закладу...

Подолання цієї кризи має бути завданням кожного науковця і викладача, що має стимулювати реформу сучасної вищої освіти в Україні.

Для цього треба зрозуміти, чому ж американські університети так домінують серед найкращих університетських закладів. І якщо проаналізувати ці 37 університетів із 50 найкращих, то серед них переважають приватні дослідницькі університети, серед найвідоміших такі, як Гарвард, МІТ, Йейл, Стенфорд, Принстон, Колумбія, хоча серед чемпіонів є й деякі державні університети, як Університет штату Каліфорнія в Берклі.

Принциповими ознаками всіх цих університетів за наявності всіх інших складових успішного управління освітнім процесом і доступності фінансів у всіх можливих формах такі:

- Автономія і відповідальність за всі аспекти діяльності

- Пріоритет наукових досліджень над викладанням за підручниками

- Сильні магістерські і докторські програми базовані винятково на дослідницькій роботі (Ph.D. Programs)

- Прозора система швидкого кар'єрного зростання (Tenure track)

- Розгалужена експертна мережа, що забезпечує рецензування і професійну оцінку всіх робіт (Peer review process)

- Об'єктивні критерії оцінки якості праці, базовані на прозорій світовій системі критеріїв

- Система відповідності якості і результатів досліджень до посад і грошової компенсації

- Незалежність і відповідальність професорів.

Символічним є той факт, що Європейський союз відреагував на домінування американських університетів у світовому освітньому просторі Болонським процесом, метою якого є підтягування європейської освіти до американського стандарту.

Можна довго сперечатися про те, чи потрібно нам «винаходити велосипед» і пропонувати світу щось інше і специфічно українське, чи все ж таки

Продовження на стор. 4

Дні науки

Початок на стор. 2-3

оминути процес повторення того, що вже пройшло людство, і намагатися застосувати той досвід, який так чомно і повсякчасно пропонує світ і ще й фінансує наше навчання коштом своїх платників податків.

УКРАЇНЬСЬКА СПЕЦИФІКА, АБО ЧОМУ МИ КРАЩІ ЗА ВСІХ?

Якщо поглянути на сучасні українські університети і проаналізувати їх принципові ознаки, то легко можна зрозуміти, чому вони не можуть навіть подавати заявку на змагання за титул чемпіонів.

- Повна залежність від Міністерства освіти і науки, яке не має чіткої стратегії розвитку освіти в умовах

Університетська освіта:

Прорив до світу чи удосконалення локального героїства?

Подолання розриву між науковою діяльністю та навчальним процесом

ринкової економіки, але намагається керувати всіма аспектами діяльності університетів.

- Фундаментальні та прикладні науки відділені від освіти: структурно, фінансово, концептуально й адміністративно.

- Фатальна нестача можливостей для створення умов для розвитку природничих експериментальних наук.

- Брак практики застосування об'єктивних світових критеріїв оцінювання кінцевого продукту як навчання, так і пошукової діяльності.

- Застарілі та відсталі форми акредитації, що не несуть у собі об'єктивного якісного компоненту і не відповідають сучасним світовим процесам (ВАК).

- Нестача заохочуючих прозорих програм кар'єрного зростання для молодих перспективних дослідників.

- Брак мобільності і зменшення ринку потреби у високоосвічених фахівцях, що спонукає кращих інтелектуалів залишати країну в пошуках праці.

- Нестача цілеспрямованої кадрової політики.

Низький рівень присутності експертів у владі на всіх рівнях спричиняється до того, що система, яка не працює, пручається і гальмує процес справжнього реформування, займаючись незначними другорядними «латаннями дір». І тут освіта і наука потерпають більше за всі інші галузі.

На жаль, мені доводилося не раз чути скептичні коментарі деяких «світил української освіти і науки» про те, що всі ці світові критерії є для нас непотрібні і навіть шкідливі. Мені завжди було соромно за тих, хто за-

ймає ключові позиції і міг би сприяти подоланню кризи і рушити реформу, а займається насправді відвертим бойкотуванням світового процесу розвитку, не розуміючи, що як європейська нація, ми приречені на прогрес. У тих же американців є гарна назва для таких «лідерів». Людину, яка дуже успішна у своєму обмеженому осередку і не бажає себе оцінити зовні, називають «локальним героєм». За нашою поговіркою таку людину називають «першим хлопцем на селі». Але це героїство виглядає неадекватним порівняно з досягненнями світу.

І як у спорті неможливо переконати, що ти чемпіон без того, щоб засвідчити це у відкритому конкурентному змаганні, так і в інших галузях люд-

ської діяльності треба завжди знати де знаходиться «планка, яку треба подолати». І тому маємо чесно проаналізувати свій стан і терміново почати рухатися разом зі світом, інакше процес падіння може бути незворотнім.

Професійні асоціації мають взяти наразі на себе роль лобіюючої сили, яка б доносила об'єктивну інформацію до тих, хто приймає рішення. У ситуації, в якій опинилася Україна, кожний професіонал причетний до освітньої сфери має визначити своє місце і, згідно з громадянським сумлінням, взяти участь у той чи інший спосіб для подолання кризи.

Мені дуже приємно засвідчити, що саме Національний університет «Києво-Могилянська академія» з першого дня свого відродження стоїть на позиціях відкритості, некорумпованості і прагнення надати своїм студентам всі можливості для спілкування зі світом. У невеликий проміжок часу Могилянка, як із любов'ю називають університет всі, хто тут вчиться і працює, по праву зайняла непересічне місце серед освітнього простору України, особливо у сфері гуманітарних наук. Але це сталося завдяки виснажливій праці і посвяті її новітніх керівників та відданих їй духу працівників. Усупереч чинним традиціям і практиці, без належної фінансової підтримки і розуміння з боку державних установ.

Могилянка фактично почала реформу вищої освіти самотужки, без очікувань чогось від Міністерства освіти і науки, а навпаки, постійно його стимулюючи до рефлексивних дій. Могилянка у свідомості професіоналів

та і простих громадян асоціюється з місцем інновацій і свободи пошуку. І це все в умовах принизливо низької оплати праці, постійного гальмування з боку державних органів і браку елементарної державної стратегії інвестування в освіту і науку. Але не треба думати, що навіть такий прогресивний університет, як НаУКМА буде здатний подолати системну кризу в цілій країні. Бо і НаУКМА, як державний заклад, підпадає під всі регулюючі закони і інструкції МОН і відображає в собі всі недоліки застарілої системи. І як би не намагалися могилянці запроваджувати інновації і прогресивні методи, прорив здійснити важко, коли руки зв'язані. Тому єдине, що залишається президенту НаУКМА Брюховецькому і його працівникам, це продовжувати свою боротьбу за реформу, залучаючи нових бійців до

справи.

Не чекаючи «з моря погоди», могилянці вже кілька років працюють над концепцією стратегічного плану розвитку на 10 років, у який, зокрема, входять такі пріоритети:

1. Досягнення статусу автономії в усіх аспектах діяльності.
2. Перехід від викладацько-наукового закладу до науково-викладацького.
3. Створення умов для дослідницької діяльності через побудову нового університетського містечка з повною інфраструктурою.
4. Розроблення цілеспрямованої кадрової політики і компенсаційного пакету для утримання кращих професорів і залучення кращих молодих фахівців до праці в університеті.
5. Дієва і результативна участь у Болоньському процесі й орієнтація на світові критерії якості.
6. Активна участь у експертній мережі як українській, так і світовій.

Як особа, що відповідає за реалізацію цього плану, я закликаю всіх до співпраці для здійснення благородного і такого важливого прориву у світ. Так хочеться, щоб високі іноземні гості, що приїжджають поспілкуватися з могилянськими студентами, перестали говорити про великий потенціал нашої нації, а салютували нашим досягненням і шукали можливості прислати своїх дітей навчатися високим студіям саме в нас. Дай Боже!

Наталія Шульга,
віце-президент зі стратегічного
планування НаУКМА

«Археологія та давня історія України» – 5 років успіхів та розчарувань», – так назвав свою доповідь на круглому столі -презентації «Археологія в НаУКМА» керівник магістерської програми з археології, професор Леонід Залізняк.

Основні питання він означив так: підготовка археологів у НаУКМА – сучасний стан і перспективи; археологія і молодь – любов без взаємності; археологічні видання НаУКМА. Новий підручник «Археологія України»; археологія в сучасній Україні; білі консерватори і чорні патріоти; українська археологія і спонсорство; Перспективи археології в незалежній Україні.

У роботі круглого столу взяли участь: провідні археологи України,

Обмежена кількість фахівців із первісної історії та археології – одна з причин своєрідного «звичайності» суспільства в галузі первісності. Дикі фантазії та небиллиця на кшталт «Священної трипільської Аратти – колиски трьох братніх народів» народного академіка Ю.Шилова тиражують солідні видання, радіо, телебачення як сміливу альтернативу до точки зору академічних «консерваторів».

Фінансування науки за залишковим принципом відлякує від науки здібну молодь. Приклади миттєвого фантастичного збагачення, схоже, справили відповідне враження на молодь, яка хоче «усього, багато й одразу» і не бажає йти в науку, яку фінансує держава за залишковим принципом. Катастрофічно старіючій українській

«Археологія та давня історія України» – 5 років успіхів та розчарувань

які працюють в Інституті археології НАН України, в НаУКМА та в Київському університеті ім. Т. Шевченка; керівництво НаУКМА; журналісти; студенти.

Організатор – магістерська програма «Археологія та давня історія» кафедри історії НаУКМА.

Та найважливіший підсумок програми - це поява унікального видання «АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ», курсу лекцій для вищої школи за редакцією д.і.н., професора Леоніда Залізняка.

У книзі в доступній для студентів-істориків формі на широкому тлі історичних процесів, що мали місце в первісній Європі, викладаються основи сучасної археологічної науки і дано поняття про головні археологічні явища та наукові проблеми археології України.

Прес-центр НаУКМА

Україна відома в Європі надзвичайним багатством археологічних пам'яток. Однак це багатство дисонує з нечисленністю українських археологів, яких у кілька разів менше ніж у будь-якій іншій розвиненій країні Європи. Нестача археологів породила проблеми, які вийшли далеко за межі конкретної науки і набули державного масштабу.

Природа не терпить порожнечі і місце відсутніх «білих» археологів-науковців зайняла армія «чорних» археологів-грабіжників, які нищать безцінну археологічну спадщину країни. Нині Україна відома у світі не тільки Чорнобилем, а й величезною кількістю скіфського золота, слов'янського срібла та античних творів мистецтва, що заповнили кримінальний чорний ринок Європи.

археології без притоку молоді загрожує демографічний колапс. Тому підготовка нової генерації дослідників – одна з найважливіших, нагальних проблем сучасної археології в Україні.

Успішною спробою залучення здібної молоді в археологію є відкриття 2000 року в Києво-Могилянській академії донедавна єдиної в Україні магістерської програми «Археологія та давня історія України».

Завдяки спільним зусиллям Києво-Могилянської Академії та Інституту археології НАНУ майбутні фахівці з давньої історії України мають унікальну можливість прослухати більше 30 авторських курсів лекцій провідних археологів України з цієї проблематики, що є нормою для кращих університетів Європи. Потужний науковий потенціал Інституту археології НАНУ дав можливість залучити для читання лекцій безпрецедентну кількість фахівців вищої кваліфікації: 6 докторів і 10 кандидатів історичних наук.

Безпосереднє поєднання академічної науки з вищою освітою гарантувало високий рівень знань майбутніх фахівців з археології та давньої історії і відкрило нові перспективи для пошуку та залучення здібної молоді до старіючої академічної науки. Зокрема програма випустила 42 магістри, з яких 30 вступили до аспірантури за спеціальністю або працюють в Інституті археології, тобто стали професійними археологами.

Викладацький потенціал успішно реалізувався у виданні, яке написали викладачі програми. Це принципово новий підручник для вищої школи «Археологія України», без якого підготовка нового покоління українських археологів неможлива.

Книгу написали відомі археологи, які з 70 років ХХ століття працюють у провідній археологічній установі України – Інституті археології НАНУ. У книзі запропоновано курси підготовлених лекцій, які тривалий час читають їх автори студентам магістерської програми «Археологія та давня історія України» Національного Університету «Києво-Могилянська академія». Видання має великий автор-

ський колектив. Це пояснюється тим, що вперше кожний розділ підручника з археології України написав не просто археолог, а провідний фахівець із певної проблематики.

Так, розділ «Кам'яна доба» підготував відповідальний редактор видання д.і.н., проф. Л.Л.Залізняк; «Епоха енеоліту - бронзи» – д.і.н., проф. В.В.Отрощенко; «Доба раннього заліза» – к.і.н. К.П.Бунягян; «Антична цивілізація в Північному Причорномор'ї» – д.і.н. В.М. Зубар; «Давні слов'яни та їхні сусіди» – д.і.н. Р.В.Терпиловський; «Русь і Степ» – член-кореспондент НАНУ, проф. О.П.Моця. Вступну лекцію «Археологія як історична дисципліна» підготувала к.і.н. К.П.Бунягян. У багатьох випадках автори пропонують власне бачення ключових проблем археології України і свій підхід до їх розв'язання, чим пояснюються певні відмінності в структурі та стилі викладення окремих розділів посібника.

Навчальний посібник найближчим часом надійде до продажу. Він розрахований, перш за все, на студентів перших курсів історичних факультетів, які слухають нормативний курс «Археологія України», а також тих, хто вивчає і викладає археологію та просто цікавиться найдавнішим минулим України.

Леонід Залізняк, професор, доктор історичних наук, керівник магістерської програми «Археологія та давня історія України» НаУКМА

На світлинні: давній друг Академії, відомий археолог Джозеф Картер, професор Інституту археології Техаського університету, та керівник магістерської програми з археології Леонід Залізняк.

Урок української

Під час «Днів науки» в НаУКМА відбулося засідання наукової секції «Українська мова» під проводом Лариси Масенко, доктора філологічних наук, за кафедрою української мови НаУКМА. На конференції були присутні знані представники мовознавчої науки з різних куточків України – від Волині до Миколаєва. Серед доповідачів були С. Богдан, Л. Ткач, Л. Масенко, Н. Дзюбишина-Мельник, В. Житник, Ю. Мосенкіс, В. Лучик, С. Куранова тощо.

Наукова конференція поєднала стилістів української мови, фахівців з порівняльно-історичного мовознавства, істориків мови. Лариса Масенко розпочала секцію української мови доповіддю «Назви помаранчевої рево-

пошамрати – почухати за вушком у малої дитини. Слова дуже яскраві, соковиті, але – призабуті, напіввідмерлі внаслідок радянського мавпування та політики лінгвоциду. Тож доводиться винаходити велосипед... сьогодні, у XXI сторіччі.

Не менш цікавою та насиченою була доповідь науковця кафедри української мови НаУКМА Наталі Дзюбишиної-Мельник, в якій мова йшла про південно-західні діалектизми в українських текстах ХХ століття. Тема доповіді була вужчою, оскільки, як зауважила пані Дзюбишина-Мельник, «інакше можна просто потонути на такій глибині». Було опрацьовано корпус текстів майстрів українського слова і створено тезаурус тих слів, що

налаштованості на втечу від лиха і доведення своєї справжньої неукраїнськості; страхові перед мовою, що формувався під багаторічним страхом бути українцем; дистанційованні від української професійної культури, вторинною, провінційною, сільською; насправді ж головні мотиви тут пов'язані з тим самим комплексом меншовартості...

Найстрашнішим є не політичне чи економічне малоросійство, а культурне. Малоросійство апріорно не знає категорії «культури». Проте культурне самовизначення – показник суб'єктивного віднесення себе до певного типу культури. Позитивним воно є за умови усвідомлення рідної мови як засобу мислення; усвідомлення власних світоглядних та релігійних настанов. Культурна ідентифікація –

«Дні науки» – тільки для науковців?

21 лютого – Міжнародний день рідної мови відповідно до Декларації, ухвалені в жовтні 1999 року на генеральній конференції ООН. З цієї нагоди в Паламентській бібліотеці відбувся круглий стіл, у роботі якого взяли участь і могилянці. Зокрема Лариса Масенко, завідувач кафедри української мови, Дмитро Дроздовський, студент ФГН-2. Це свідчить про те, що в Києво-Могилянській академії витворено потужну ауру українського слова, підкріплену ґрунтовною науковою базою та теоретичними розробками, що і засвідчило засідання кафедри під час Днів науки в НаУКМА.

люції в лінгвокультурологічному аспекті», в якій мова йшла про генезу слова «помаранчевий», що було актуалізоване після листопадових подій 2004 року. Проте в ході наукової дискусії так і не вдалося встановити «ініціаторів» цього слова в суспільно-політичному дискурсі. Напевно, це слово прийшло з Польщі, але хто першим вжив саме слово «помаранчевий»? Поки що маємо білу пляму. Проте доповідь Лариси Масенко і справді варто було послухати і законспектувати: науковець опрацювала велику кількість літератури, що дало можливість простежити «життя» слова в різні періоди історії – зокрема, і в період лінгвоциду. Також під час дискусії науковці зішлись на тому, що треба переглянути систему ремаркування в наукових словниках, принаймні сьогодні ця проблема є нагальною.

Не менш цікавою була доповідь Л. Ткач із Чернівецького університету про галицько-буковинське койне. Було опрацьовано величезний корпус лексик, щоб віднайти з мовних глибин буковинські слова. І знахідки – вельми цікаві. Так, доповідачка подарувала на незабуть кілька питомих українських слів, що сьогодні втратили своє місце в системі сучасної мови. «Маркітно», «маркотно» – слова, якими в найкращий спосіб можна перекласти російське «пустное» (про обличчя); шемрід,

сьогодні втрачають своє законне місце в побутовому дискурсі. Це «транскрибована», репресована лексика: завше, коц (ковдра), вояр, блават, офіра, поступ (прогрес), світоч, вигідно (зручно).

У доповіді науковця з Волинського університету С. Богдан ішлося про «Автостереотипи очима Лесі Українки». Доповідь була надзвичайно цікавою: авторка зачитала кілька уривків із листів Лесі Українки, щоб визначити ставлення цієї письменниці до різних територіальних осередків України – зокрема, Львова та Києва. Як відомо, Леся Українка любила Буковину, але, як виявилось, зі Львовом і Києвом письменниця мала інші асоціації – не те, щоб зовсім негативні, але такі в'дливі, дотепні. Як відомо, Леся Українка висловлювалась проти українофільства, як і проти українофобства. Треба бути просто – українцями. «Треба робити свою справу. Нас не поважають, бо ми не поважаємо себе». Письменниця дуже добре це усвідомлювала, а тому працювала більше, ніж жила. Працювала без галасливих експресивів.

І справді, українська національна хвороба ґрунтується на усвідомленому чи неусвідомленому відчутті своєї другорядності, меншовартості, української неповноцінності, отже, на перебудуванні у страху, відтак і на постійній

складна форма самовизначення особистості. Вона припускає не просто усвідомлення, а й високий рівень рефлексії культурних підвалин власного життя. Багато людей не знають і не розуміють, що таке «мова як засіб мислення» – для цього достатньо того мовного рівня, який забезпечує просте взаєморозуміння. Але під час соціально-політичних криз людина змушена замислюватися над своєю культурною ідентичністю. Треба працювати і стверджувати Україну, а не синити порожніми словами. Недарма свого часу Юрій Шевельов хотів накласти мораторій на слова «український» та «нашія».

Було і кілька доповідей із царини загального мовознавства. Зокрема, досить коротку і влучну доповідь зробив Ю. Мосенкіс, доктор філологічних наук. Він наголосив на потребі розширення параметрів вивчення мовознавства сьогодні: потрібні ширші методи та науковий апарат, потрібно працювати з найвіддаленішими мовами, наприклад, українською та полінезійськими, українською та італійською. Це може багато в чому допомогти для з'ясування внутрішньої структури мови, її системності.

Отже, мовна конференція відбулася. На превеликий жаль, було дуже мало студентів. Чи, може, «Дні науки» – тільки для науковців? Шкода, оскільки без таких «Днів науки» досить важко сформувати наукову тяглицю, безперервність у будь-якому університеті. Хоча. Наприклад, у американських університетах такі «Дні науки» відбуваються щотижня...

Дмитро Дроздовський,
студент НаУКМА, ФГН-2

Дні науки

Наші короткі інтерв'ю з могилянцями, які ми провели під час найважливішої події року в університеті – Днів Науки, засвідчили про неабияку зацікавленість заходами, які були у програмі.

Олена Третякова,
декан із роботи зі студентами

Вже стало традицією, що новий рік починається очікуванням Днів Науки НаУКМА. Приємно, що з року в рік збільшується коло доповідачів і розширюється проблематика наукових дискусій. У Днях Науки-2006 зроблено акцент на науковому спілкуванні у форматі круглих столів, багато з яких є міждисциплінарними. Це дає

Тетяна Горстка,
студентка ФГН-2, філологія

Відвідала секцію «Українська мова». Як філологу, мені було дуже цікаво послуhati Л. Масенко, Ю. Мосенкіса, Л. Гридневу, адже українська мова й сьогодні відчуває вплив російської, а суржик і жаргон стали звичним явищем. Тобто мова яскраво відображає суспільні процеси, що часто виявляються досить несподіваними. Дні науки мені дали можливість поглибити свої знання з української мови в соціокультурному аспекті.

А на круглому столі «Політична і правова реформа в Україні: стан та перспективи», який провели факультет правничих наук та кафедра політо-

питань для обговорення. Зокрема круглий стіл «Новітні тенденції богословської думки» чи «Українська модель економічного розвитку». Однак у програмі Днів науки були заходи, які приваблювали мене ще й іменем лектора чи доповідача. Наприклад, Лариса Масенко чи Валерій Хмелько.

Тетяна Родіонова,
студентка ФПН-4

Розбудова Української правової держави неможлива без інтеграції в Європу. Європейська конвенція з прав людини вже давно стала частиною національного законодавства на рівні з законами, які прийняла Верховна Рада України. Тому особливо цікавою і пізнавальною була секція «Європейська інтеграція України: проблеми та перспективи», на якій прозвуч-

«Докладу всіх зусиль, щоб побувати скрізь»

змогу ґрунтовніше познайомитися з досягненнями інших кафедр, наукових центрів, знайти точки перетину в дослідженнях із різних галузей науки.

Цього року в програмі Днів Науки Ви не знайдете заходи, які запропонували студентські організації і науковці товариства – це тому, що весь тиждень дуже насичений, і більшість представників «молодих науковців» виявили бажання бути на заходах, що запропонували кафедри і науково-дослідні осередки. Натомість у лютому, після тижня самостійної роботи, планується провести ряд заходів, що презентуватимуть науково-дослідні здобутки студентських організацій і студентських наукових товариств.

Сподіваємось, що наукові дискусії, започатковані на Днях Науки - 2006, знайдуть своє продовження під час студентських презентацій у лютому - березні.

Іван Жежера,
студент ФГН-1, історія

Я першокурсник, і для мене саме ці Дні Науки в НаУКМА були першими. Як і планував, я побував на круглому столі «Історія повсякдення як дослідницька проблема» під керівництвом Наталі Миколаївни Яковенко. У такому нелекційному режимі почув учасників круглого столу, і, найголовніше, – ближче познайомився з ними через есенцію їхніх переконань і позицій. Також відвідав ІV могилянський історико-філософський семінар, тим більше, що це – абсолютно новий курс для більшості «новобранців»-гуманітаріїв НаУКМА.

Це була чудова розминка для мозку і, знову-таки, можливість познайомитися з професорами і флагманами конкретних галузей науки в наших стінах.

логії, з'ясувала незрозумілі для себе аспекти політичної реформи. Взагалі, Дні Науки мають пройти з максимальною користю як для науковців, так і для студентів.

Дмитро Дроздовський,
студент ФГН-2, філологія

Традиція проведення щорічних круглих столів під час Днів Науки в НаУКМА – свідчення про наближеність Києво-Могилянської академії до світових наукових тенденцій та праймів наукового корпоративного етикету. Щорічні Дні Науки – це своєрідний звіт про наукові перспективи та надбання, це спосіб актуалізації набутого досвіду, інтелектуальний обмін, наукова інтеракція із представниками українських та світових університетів. Врешті, це формує науково-інтелектуальну ауру НаУКМА як потужного центру України. Подібна практика засвідчує наближеність освітніх технологій Києво-Могилянської академії до європейських, адже Україна сьогодні невпинно йде в бік європейських перспектив. Дні науки засвідчують, що рівень освіти в НаУКМА відповідає всім європейським стандартам. Такий захід має сприяти налагодженню та розширенню співпраці стосовно науково-технологічного обміну, а також залученню ресурсів для реалізації міжнародних проектів у НаУКМА. Взяв участь у секції «Українська мова».

Олександра Гоменюк,
ФСНСТ-1, політологія

Побувала на фахових секціях та семінарах, а саме «Сучасні проблеми політики», та круглий стіл із питань демократизації політичної системи. Але, крім цього, було ще багато цікавого, адже Дні науки – це надзвичайно великий вибір актуальних

чали доповіді представників Міністерства юстиції України, Верховної Ради України, відомих українських вищих навчальних закладів, а також професорів НаУКМА.

На мою думку, дуже перспективною була участь у засіданні секції молодих викладачів НаУКМА і студентів старших курсів. Тема мого виступу «Право на приватність і право на свободу слова за статтями 8 і 10 Європейської конвенції з прав людини».

Оксана Черненко,
студентка ФЕН-4

Я вперше брала участь у Днях науки, на економічній секції, на яку винесли досить-таки стандартні питання: 1. Чому нас може навчити економічна історія? 2. Що таке національна модель розвитку і чи потрібно її шукати? Доктор економічних наук Юрій Миколайович Бажал дуже цікаво розставив акценти щодо економічної історії. Зокрема він розповідав про деякі настрої в Росії: - «російська цивілізація проти демократії» (Жириновський) «нас не стосується есопотіс» - з цього приводу розгорілася дискусія. Також згадали про: захист вітчизняного виробника, бюджет розвитку проти соціально - орієнтованого бюджету, податковий прес, Ліссабонський протокол. І не забули згадати про парадокс українського наслідування в економіці - тільки -но ми вирушаємо щось наслідувати, то відразу починаємо робити щось навпаки. Враження таке, що в Україні науки як такої не має... А те, що є, далеко не відповідає реаліям сучасності. А більшість людей, які розробляють різні рекомендації, не здатні нічого зробити, навіть якщо їх наділити достатніми повноваженнями..

Коли новообраний Президент України, вступаючи на свій пост, складає на засіданні Верховної Ради України присягу, то одну руку він кладе на Пересопницьке євангеліє, а другу – на Конституцію України. Цей політичний ритуал покликаний символічно утвердити два сакральних, засадничих джерела державницької моралі, на які зобов'язаний спиратися лідер нації. Проте Закон Державний, тобто Конституція, схоже, нестримно висковзує з під президентської руки й парламентського осягнення, що, явно, не ко-

відставку за заявою Прем'єра, або, розглянувши за поданням щонайменше 150 депутатів питання відповідальності уряду, прийняти резолюцію недовіри, або ж звільнити окремих членів Кабміну, включно з Прем'єр-міністром. Процедура звільнення не виписана в чинному Регламенті Верховної Ради. І фактично Верховна Рада відправила, звільнила уряд за не дотриманою процедурою прийняття резолюції недовіри, назвавши це все відставкою. Одним словом – абсурд.

Навагал, круглий стіл унаочинив

Конституційний McDonald's

(Академічний прогноз конституційної погоди)

релює з його конститутивною засадничістю та сакральністю. Буревії парламентсько-урядової кризи, панічне перечитування змінених положень Основного Закону, безкінечний конституційний перформанс потужно наелектризують політичне життя України.

Як наслідок, проблема політико-правової реформи цілком легітимно входить до сьогоденного політичного порядку денного.

Суспільно-політичні та правові студії в Києво-Могилянській академії за своїм гуманістичним покликанням і призначенням мають оперативну та глибоко переосмислювати проблематику чинного суспільного порядку денного і видавати на-гора фундаментальний аналіз найпроблемніших питань. У межах цьогорічних «Днів науки» НАУКМА було зроблено чергову спробу такої академічної рецепції на круглому столі «Політична і правова реформа в Україні: стан та перспективи», який провели факультет правничих наук та кафедра політології.

Варто визнати, що обговорення стократ продискутованої, а почасті й одверто набридлої і заяложеної теми видалося досить конструктивним і пізнавальним. Більший відтин часу учасники круглого столу розглядали інституційно-правовий бік цієї проблеми. Україна, на думку Юрія Ключковського, отримала «дір'яву Конституцію» з неналежною якістю виписаного тексту. Головним чином, конституційні діри сяють у статтях 85 та 87, де йдеться про всі можливі випадки припинення повноважень Кабміну за рішенням українського парламенту. Взагалі-то, й досі важко розтлумачити одверто екстравагантне рішення про відправку у відставку уряду Ю. Єханурова. Після набрання чинності Закону «Про внесення змін до Конституції України» від 08.12.2004 Верховна Рада може або відправити уряд у

вкотре для всіх присутніх, що правовий нігілізм і волюнтаризм є вельми непридатною виборчою половою українського квазіпсевдопарламентаризму. Зрештою, славнозвісне рішення Верховної Ради яскраво засвідчило і те, що «конституційні діри» не є продуктом заангажованої уяви нашоукраїнців, зокрема і присутнього на круглому столі Юрія Ключковського. Хоча варто звернути увагу на те, що в дискусії не брали участь представники тих політичних сил, що займають відмінні позиції щодо конституційної реформи. Тому позиція НСНУ щодо конституційної реформи урівноважувалася лише експертною та академічною думкою.

Остання була представлена цілою плеядою колишніх суддів Конституційного Суду України, а нині викладачів академії, всі з яких були однаковими у визнанні недоопрацьованості нового тексту Основного Закону нашої держави. Микола Козюбра, завідувач кафедри державно-правових наук, наголосив на тому, що змішана форма державного правління є об'єктивно найприйнятнішою для суспільства, якому бракує вкоріненої, стабільної демократичної традиції. Як зауважив декан правничого факультету Андрій Мелешевич, відповідно до емпіричних даних саме парламентські республіки схильніші до демократичного врядування. Водночас у західному політико-правовому дискурсі такий феномен як «президентсько-парламентська або ж парламентсько-президентська республіка» не фігурує, оскільки сама методологія огляду державного механізму інша. Так звані дискреційні повноваження конституційного органу, тобто повноваження, що може здійснювати цей орган абсолютно самостійно, є визначальним чинником конституційного рельєфу державного поля. Дискреційні повноваження Верховної Ради не можуть і

не повинні бути широкими, адже це створює загрозу парламентської безконтрольності й всюдозволеності. На думку Миколи Козюбри, зміни до Конституції закріплюють за українським парламентом достатній обсяг таких повноважень. «Parli-mentarism» або «presidentialism» – ось два ключових поняття для розгляду форми правління в західноєвропейському політологічному дискурсі. Існують різноманітні варіації повноважень у конкретних політичних системах, а коли йдеться про змішану форму правління, то фактично залежно від наявності чи браку пропрезидент-

ської більшості в парламенті відбувається поперемінне чергування парламентаризму й президентства в межах однієї системи. Крім того, згідно зі зміненою Конституцією, Президент України зберігає своє право законодавчої ініціативи й право вето на прийняті Верховною Радою закони, що є важливим індикатором ступеня «президентськості» чинної форми правління. Зрештою, володіл між президентсько-парламентською і парламентсько-президентською республіками – штучний. На практиці має відбутися не стільки переділ повноважень, скільки про ефективний та продуманий баланс. А ось цього якраз вкрай бракує чинному Основному Закону.

Володимир Стретович, народний депутат, викладач Академії, у своєму виступі на круглому столі відкрив, окрім нормативно-інституційної, конкретно-історичну складову проблеми. Як член тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питання проведення конституційної реформи, голова комітету ВР із питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, він спостерігав ті кулуарні навколоконституційні оборудки, що зорганізовувалися на вулиці Банковій у 2000-2004 роках. Зі слів Володимира Стретовича вимальовувалася приблизно така схема роботи комісії: ввечері вона має зустріч із Леонідом Кучмою, на якій президент дає згоду на пропозиції комісії, а наступного дня таки той же президент відмовляється від погоджених із ним пропозицій. Очевидно, не легітимні інститути розроблення конституційної реформи, як-от: тимчасова спеціальна комісія ВР або ж експертні кола, – а підкилмний, у жодну Конституцію світу не вписаний інститут сірих кардиналів кучмівської політики був центром розроблення та прийняття стратегічних конституційно-

реформістських рішень. Як наслідок, масмо непростий процедурно-нормативний і політичний кросворд.

Цікаво, що В. Стретович, народний депутат, на очах якого Конституцію змінювали, виступав за скасування Закону «Про внесення змін до Конституції України». Його аргументація правових підстав гранично лаконічна: «Порушення процедури унеможливило рішення. І кожний суддя про це знає».

Микола Савенко, викладач кафедри державно-правових наук і колишній суддя Конституційного Суду, приділив увагу проблемі гіпотетично можливого проведення референдуму, на якому має бути з'ясовано «думку народу». Референдум видається «залізним горішком» політичного життя країни. Неприпустимо ставити під сумнів його демократичну потугу, але його феноменологічна природа залишається неоднозначною і суперечливою. Так, Микола Савенко навіть цікавий факт: інститут референдуму привів Гітлера до влади і провів більшість фундаментальних змін конституційного ладу Німеччини. Якщо ж говорити про можливість всенародного голосування щодо змін Основного Закону, достовірно не зрозуміло, що має голосуватися: чи то вже внесені до Конституції зміни, чи то нові зміни, чи то частково нові, а частково старі? Скажімо, якщо говорити про нові зміни, то більшість згаданих на круглому столі «конституційних дір», як-от, нез'ясованість процедури затвердження Регламенту ВР або ж плаваючий термін проведення виборів до ВР – вузькофахові нормативні нюанси, що не відповідають масштабам і завданням референдуму. Якщо ж ідеться про збереження президентської домінанті у формі правління, то, ймовірно, нова владна команда не оперує максимально повним знанням інституційних і владних законів, за якими, так і кортить наголосити ще раз, головне – філігранний баланс, а не моногранна повноважна диспропорція.

У цілому ж з усіх виступів на круглому столі вималювалася така картина. Чинні зміни до Конституції занадто далекі від ідеалу, щоб із ними можна було миритися, але водночас вони занадто близькі до беззаперечної легітимності, щоб їх так просто можна було змінити. Для проведення змін «змін» (тавтологія навмисна) існує три шляхи: окрім референдуму, шляхом прийняття відповідного рішення новим складом Конституційного Суду або ж шляхом прийняття цього рішення ВР нового скликання.

Проблема несформованості Конс-

титуційного Суду вже набила оскому українському політикуму. На круглому столі Микола Савенко звернув увагу на вельми промовисту річ: у багатьох європейських конституціях не прописано умови та підстави розпуску парламенту. Натомість існує певна звичаєва політична практика розпуску законодавчих органів, за якою нездатність парламенту сформувати єдиний орган конституційної юрисдикції цілком може вважатися достатньою підставою для розпуску парламенту.

Проте в українських реаліях Конституційний Суд поки що є лише потенційним гравцем у конституційних іграх. Щодо спроможності нового складу Верховної Ради переглядати конституційну реформу, то в цілому вона є не поганою, якщо зважити на високий рейтинг Юлії Тимошенко, яка, щоправда, останніми газоконденсатними місяцями частенько змінює своє ставлення до конституційної реформи. Також на круглому столі лунали критичні зауваги щодо неприпустимо незначної ролі судової гілки влади в системі державного управління. Слова й думки суддів просто не чути в державі – так можна охарактеризувати проблему.

Доволі ефектним був спровокований представниками кафедри політології поворот дискусії від інституційного, формально-правового вимірів проблеми до ціннісного наповнення інституційних трансформацій. Наталя Амелюченко, викладач кафедри політології НаУКМА, стверджує, що, говорячи про постатейні неузгодженості, юридичні колізії, кулуарні розрахунки, вкрай важливо зважити на ціле-раціональну та ціннісно-раціональну мотивацію основних політичних гравців. Прийняті зміни до Основного Закону України є компромісом між бізнесовими, корпоративними, політичними інтересами, а не знаменником спільних цінностей. І це є фундаментальна проблема українського політичного дискурсу. Засаднича цивілізаційна цінність Європи – право вибору-розчиняється і, зрештою, нівелюється не в ціннісно, - а в компромісо-орієнтованому політичному діалозі.

Який вихід із ціннісного та інтеграційного вакууму під кодовою назвою «Захід - Схід»? Наталя Амелюченко вважає, що це хабермасівський «конституційний патріотизм» – вірність і відданість спільним конституційним цінностям. Однак для утвердження «конституційного патріотизму» у всеукраїнських масштабах визначальною є тривкість, авторитетність і стабільність головного гене-

ратора такого патріотизму – Основного Закону української національної держави. Очевидно, що могилянський круглий стіл не уявив жодної подібної риси Конституції України. Як наголошував під час дискусії Володимир Кушніренко, викладач кафедри політології, важко не уявити облудності та безпідставності всіх посилай при проведенні конституційної реформи на інтереси українського суспільства, на національні інтереси України. Адже українське суспільство насправді достеменно ще не досліджене, а поняття «національні інтереси» є чи не найтуманнішим у політичному житті України, оскільки його дефінування вимагає розуміння того, хто ми є.

І ось тут, імовірно, ми підходимо до центрального нерва надскладної і масштабної проблеми. Олександр Дем'янчук, завідувач кафедри політології НаУКМА, слушно зауважив, що можна зібрати тисячу експертів і вислухати їхню думку щодо конституційної реформи, проте чи змінить це щось реально в політичній культурі та поведінці українського парламенту і чи допоможе це конкретному українцеві?

А ось у цьому питанні відкривається центральний нерв усього українського політологічного дискурсу, і має цей нерв два відгалуження – одне в напрямі повної відчуженості від реального життя та практичної недієспроможності експертно-неурядового впливу знизу на прийняття рішень на верхівці владної вертикалі, а друге – в напрямі його ембріонального становлення.

Отож круглий стіл видався насиченим і змістовним, у концентрованій формі можна було почути про всі конституційні негаразди. Українську Конституцію на круглому столі порівняли з цьогорічною зимовою погодою: мовляв, усі нарікають, але ці нарікання безглузді. З іншого боку, погоду людина не творить, а Конституцію таки пише власноруч. Але ще більше український конституційний процес схожий на McDonald's тим, що він послуговується стандартним для всіх куточків світу меню і тим, що українські політики не стільки обирають, скільки замовляють. Все можна купити – все можна змінити – все можна під себе скрутити... Певно, що він невимовно далекий від сакралізації Основного Закону Державного.

Наостанок хочеться щиро подякувати організаторам та учасникам круглого столу.

Жанна Безп'ятчук,
студентка Національного
університету «Києво-Могилянська
академія»

Пам'ять

Спіраль історичного часу містить у внутрішній структурі такі часово-просторові події та факти, що тримаються на позачасових зв'язках. Подібні фрагменти історії не залишаються в її анналах та архівах — вони ретранслюються і множаться у процесі істо-

штибу Еболи, що в суспільно-історичному плані дорівнює українському Голодомору. З такими вірусними штамами працюють лише ті науковці, котрі мають протиотруту — інтелект, розуміння історичних процесів із метою запобігання конвульсійним судомам суспільного організму.

Саме тому настільки важко сьогодні визнати Голодомор у світі. «Ебола»шириться й інтегрується в генотип нації, формуючи нові покоління — з мутаціями на рівні ДНК. Краще приховати смертельний вірус, ніж визнати його наявність. Голодомор в Україні має бути визнано насамперед на індивідуальному рівні. Допоки існуватиме інформаційна блокада, до-

майбутнього. Було підірвано соціальні основи нації, її традиції, духовну культуру та самотність.

Джеймс Мейс із цього приводу зазначив: «Примусова колективізація була трагедією для всього радянського селянства, проте для українців це була особлива трагедія. Зважаючи на фактичне знищення міських еліт, вона означала ліквідацію їх як соціального організму й політичного чинника, приречення на становище, яке німці зазвичай називали *naturvolk* («первісний народ»)). Мейс, попри всі політично-ідеологічні перепони, наважився бути головою комісії Конгресу з дослідження голодомору, після чого довго не міг знайти роботи.

Маємо визнати, що історична пам'ять складає одну з основ усвідом-

Ебола українського геноциду

До 55-ї річниці від дня народження Джеймса Мейса

ричної пам'яті. Це своєрідне титло над

знаком самого життя: його можна стерти, але в такий спосіб стирається і складова структури історичного знаку. Такі події не мають конкретної часової прив'язки навіть попри час Ч, з якого історики або політологи починають відлік; не мають медіарних категорій. Тільки Або-Або.

Український Голодомор, спланований, чітко організований, спрямований на винищення мільйонів, пролягає саме між такими категоріями. Побачити симптоми чуми під ідеологічними протезами уже важко. По-перше, на це здатні не всі; по-друге, потрібно дивитися на такі речі з інших систем, з іншого простору, і тільки тоді, можливо, вдасться розкрити страшний синдром, що зумовив фатальний вірус

поки існуватимуть викладачі історії, котрі вважають, що «голод виник внаслідок того, що селяни багато споживали і мало працювали» (наводжу випадок, про який згадувала Лариса Івшина на круглому столі світлій пам'яті Джеймса Мейса в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» 17 лютого 2006 року), доти вражатиме вірус Еболи, що на суспільному рівні блокує розуміння трагедії голодомору. Все життя над вакциною проти такої хвороби працював Джеймс Мейс — американець, котрий відчув хворобу без результатів історичної біопсії.

У 1982 році на міжнародній конференції про Голокост і Геноцид Мейс сказав: «Щоб централізувати повну владу в руках Сталіна, потрібно було вигубити українське селянство, українську інтелігенцію, українську мову, українську історію в розумінні народу, знищити Україну як таку. Калькуляція дуже проста і вкрай примітивна: немає народу, отже, немає окремої країни, а в результаті — немає проблем».

Таким чином, маємо зрозуміти: голод 1932-1933 років був причиною насамперед політичних чинників. Голодомор — не випадкове явище природного чи соціального походження, а наслідок цілеспрямованого терору голодом, тобто геноцидом, що застосувала тоталітарна влада. Масове фізичне винищення українських хліборобів у такий спосіб було свідомим терористичним актом політичної системи проти людини, внаслідок чого зник не тільки численний прошарок заможних і незалежних від держави селян-підприємців, а й з'явилися покоління без

лення свого «Я» в історії народу для розуміння самості в національній та культурній історії країни, а також у межах цивілізації. Український політолог та історик Андрій Бондарчук у статті «Трагедія і подвиг Джеймса Мейса» написав: «І от у цих умовах, ще в 1982 році, на міжнародній науковій конференції з геноциду й голокосту в Тель-Авіві незнаний і молодий американець із Гарвардського університету, перший серед дослідників Заходу заявляє: великий голод в Україні 1932—1933 років — акт геноциду (*підкреслювання наше — Д.Д.*). Свій вирок Мейс дублює й українською мовою: «Як в Україні, так і в Камбоджі геноцид здійснювали комуністичні режими. В обох випадках режими прагнули знищення, лишаючи аморфну масу, яку потім можна було змінити так, як це вважали за потрібне правителі». Це був шок для наукової і міжнародної спільноти.

Мейс з обуренням говорив про позицію деяких західних радянологів, котрі відмовлялися визнати, по-перше, жахливу кількість жертв комуністичного експерименту, а по-друге, відповідальність за свою злочинну сліпоту — саме 33-го офіційний Вашингтон визнав СРСР і встановив із кремлівськими людодіями дипломатичні зносини. Попри все, Росія й досі чинить опір у міжнародному визнанні голодоморів. Зокрема, МЗС РФ у письмовій формі виклало свою позицію щодо виступу Міністра закордонних справ на 59-й сесії ГА. Російська сторона вважає питання Голодомору вичерпаним після схвалення Спільної заяви на 58-й сесії Генасамблеї і «по-

Пам'ять

даліше обговорення цієї теми в ООН є контрпродуктивним».

Разом із тим, визнання Голодомору як акту геноциду проти українського народу підтверджують ще кілька офіційних документів. Зокрема, про це йдеться в заяві парламенту Естонії від 20 жовтня 1993 року про засудження комуністичної політики геноциду; в резолюції № 680 Сенату Австралії від 31 жовтня 2003 року, яка визнала події в Україні одним із найжахливіших проявів геноциду в історії людства; 2003 року Сенат Аргентинської Республіки ухвалив Декларацію про вшанування пам'яті жертв голодомору в Україні 1932-1933 років; Сенат Канади у своїй резолюції від 19 червня того ж року закликав уряд Канади визнати голодомор в Україні 1932-1933 років та засудити будь-які спроби приховати історичну правду про те, що ця трагедія була геноцидом.

На думку А. Бондарчука, «найпотужнішим ударом по багатолітній стіні інформаційної блокади правди про жахливий голодомор, зведеної внаслідок діянь радянських і закордонних антиукраїністів, була діяльність Джеймса Мейса як директора американської конгресово-президентської Комісії для вивчення голоду в Україні, яку ініціювала патріотична діаспора в США. Він був мозковим центром і мотором цього колективу».

Джеймс Мейс у публікації «Політичні причини голодомору в Україні (1932—1933 рр.)» зазначив: Найбільший опір серед деяких опонентів викликало твердження, що голод в Україні був штучним, створеним державою. Я запідозрюю в інтелектуальних лінощах більшість моїх західних критиків, бо набагато легше витворити свої суб'єктивні інтерпретації найважливіших подій радянської історії на догоду сьогочасній політичній кон'юктурі, аніж проаналізувати конкретні обставини в різних республіках колишнього Радянського Союзу: і вже тоді робити певні висновки. На мою думку, глибоко помиляються ті традиційні та еміграційні історики України, які дивляться на українську специфічність без урахування загального контексту історичних подій в імперії та Союзі, не мають також рації й ті радянологи, які виводять будь-яку дію в колоніально-підлеглий країні тільки від стану імперської метрополії. Хлібозаготівельне завдання України було просто нерéalним, та ідеологічна кампанія набирала обертів...».

Таким чином, вірус, що винайшли

в 1932-33 роках ХХ сторіччя в Україні, — ідеальний внутрішньоімунний кілер, що перетворює практично всі частини соціального організму на здичавілу аморфність. Кіборгоподібна акула, яку запустила комуністична система, зруйнувала кровотворну систему історії: з'явилися згустки, що уповільнили рух свідомості; такі згустки збирались на стінках судин історичної пам'яті і блокували функції саморефлексії. Згустків було дедалі більше, вони закупорили капіляри історичної перспективи, перекриваючи доступ крові до категорії історії майбутнього. Змертвіли ділянки національного мозку. З особливою люттю вірус кинувся на з'єднувальні тканини в суспільстві, розмножуючись у національному колагені, тобто, в основному протейні нації — українському селянстві. Куркульство було винищено. Коли вірус атакував поверхні очних яблук людини, вони переповнювались кров'ю, — нація осліпла. Кров більше не згорталася. Відбулося «розчинення» тіла, миттєве розкладання, живе гноїння — Голодомор 1932-33 років.

Що зробив Джеймс Мейс? Насамперед, він шукав вакцину проти історичного безпам'ятства та паралічу. І йому це вдалося — маємо численні матеріали, свідчення, архіви. Робота триває завдяки сподвижникам Джеймса Мейса — Юрію Шаповалу, Юрію Щербак, Станіславу Кульчицькому. Юрій Мищик, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія», доктор історичних наук, вже давно працює над виданням свідчень, зібраних від очевидців голодомору. Треба дуже багато зробити для того, щоб автоідентифікація Голодомору як світової трагедії укорінилася на рівні національного генотипу. Поки що підсумки дуже невтішні. Залучаючи до курсів історії середньої на вищій школі ім'я Мейса, держава не подбала про створення інформаційної бази. Що ж, історичне безгрунтя живить «вірус Еболи». Сімдесятирічна система спотворила свідомість разом із категорією національної гідності.

Дмитро Дроздовський,
студент ФГН-2 НаУКМА

На світлинах: учасники круглого столу «Україна як постгеноцидне суспільство: усвідомлення та подолання стану»; колекція книг та архівів професора НаУКМА Джеймса Мейса передана до університету; Наталя Дзюбенко-Мейс.

«Україна як постгеноцидне суспільство: усвідомлення та подолання стану»

Світлій пам'яті професора НаУКМА Джеймса Мейса.

17 лютого о 15.00 у Конгрегаційній залі НаУКМА відбувся круглий стіл на тему «Україна як постгеноцидне суспільство: усвідомлення та подолання стану».

«Джеймс був однією з тих постатей, масштабу яких впливає на хід історії...»

(«День і вічність Джеймса Мейса» - К., 2005 - (Бібліотека газети «День»)

3 травня 2004 року перестало битися серце великого українця, американського громадянина, Джеймса Мейса, який так знав українську історію й мову, так любив її культуру, що з повним правом може ідентифікуватись українцем. За словами д-ра Мейса, його покликали спершу до вивчення української історії, а потім і до України мільйони українців, які загинули від голодомору 1932-1933 років — одного з найбільших геноцидів ХХ століття.

«...коли у словах студента з'являлася іскра думки, він завжди казав: «go ahead», і цими словами наче давав стимул тій іскрі розгорітися до роздумів і зрештою до розуміння держави, в якій ми живемо, і нашої ролі в цій державі...»

Олекса та Олег Басараб, Сергій Герасимчук, студенти проф. Джеймса Мейса в різні роки - з 1995 по 2004. - Bo.Net.ua

В акції взяли участь та виступили: Володимир Моренець, Юрій Шаповал, Лариса Івшина, Юрій Щербак, Станіслав Кульчицький, Сергій Білоконь.

У межах круглого столу відбулася також виставка-презентація бібліотечної колекції та особистого архіву Дж. Мейса (до НаУКМА їх передала пані Наталя Дзюбенко-Мейс). До них увійшли: 800 книг; власні рукописи праць, архіви з архівів та бібліотек країн Європи (Німеччини, Італії, України, Росії, Франції), Америки (США, Канади); листування з державними та неурядовими організаціями різних країн, відомими ученими, які досліджували проблему Голокосту.

Книгу «День і вічність Джеймса Мейса» (Бібліотека газети «День») можна придбати в Дослідницькій читальній залі.

Презентація

2 лютого в Києво-Могилянській академії Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров на зустрічі зі студентами й викладачами презентував неординарну для українського державного управління «Довгострокову стратегію розвитку України та пріоритети діяльності Кабінету Міністрів на 2006 рік». І хоч масити співробітники секретарів і аналітичних служб органів державної влади стверджують, що подібні стратегії і програми здебільшого пишуться «похапцем, на коліні в останній вечір», сам собою прецедент вартий уваги й аналізу.

Причини для такої аналітичної пильності до змісту прес-релізу, розданого журналістам прес-службою Кабміну, є доволі вагомими. По-перше, феномен стратегічного державного

щодо кожного вектора запропоновано цільові показники та основні ініціативи. Вектор перший спрямований на економічне зростання України. Так, базовим цільовим показником для цього вектора є подвоєння реального ВВП до 2012 року. Не хочеться апелювати до маніловщини, однак казенна мова цифр до цього підштовхує: Китай є на сьогодні світовим лідером за показником щорічного зростання реального ВВП — його показник коливається навколо цифри 9 %; відповідно Україні потрібно, щоб до 2012 року подвоїти свій реальний ВВП, досягти показника 12-14 %. Також акцент робиться на контрольованій інфляції та її зниженні до не більш ніж 6 % на рік, тобто скорочення її вдвічі у порівнянні з нинішнім відсотком. Наскільки це є реальним? Це

та Розвитку (ОЕСР) до 2015 року. Ця організація підставово вважається «клубом за інтересами» для найбагатших країн світу. На презентації український прем'єр говорив про те, що в основу стратегії покладено «українську мрію» про заможну і сильну європейську націю і державу, конституювання яких передбачає входження до «золотого мільярду» людства. Остання теза має ну дуже неомарксистське звучання, адже концепт «золотого мільярда» пропагується настільки саме сучасними неомарксистами, однак в жодному разі не слід екстраполювати породжені радянським тоталітаризмом негативні конотації терміну «марксистизм-ленінізм» на сучасну неомарксистську парадигму, абсолютно рівноправну з усіма іншими парадигмами національного і міжнародного розвитку. Входження до «золотого мільярду» навагал

Анотація національного розвитку

планування впродовж усіх молоді незалежницьких років був абсолютно чужорідним у системі державного управління України. Звісно, приймалися чисельні секторальні та галузеві державні стратегії, плани, програми, приурочені до животрепетних проблем і стратегічно важливих сфер буття українського соціуму, проте їх виконання майже ніколи не моніторилося й не оцінювалося.

Однак без регулярного, системного моніторингу процес здійснення будь-якої державної політики деформалізується і, навагал, балізається у вигляді паперових стосів архівів і депозитаріїв. Водночас консолідованого стратегічного планування, впровадженого в демократичних політичних системах, в Україні не було як такого. Але і звідки було йому постати, коли посткомуністичні апаратники не усвідомлювали його потреби й не знали його процедури? А ті, хто першими в Україні дізналися, як це робиться, українські випускники Гарварду й Центральноєвропейського університету, лише почали своє професійне становлення на Батьківщині й тільки-но поодинокі просочуються в деградовану бюрократичну або ж поки що слабку експертну систему. Звісно, презентацію «Довгострокової стратегії» Юрія Єханурова в розпал виборчої кампанії й, очевидно, за п'ять місяців до складення повноважень очолюваного ним уряду можна розглядати як черговий тривіальний інформпривід. Проте все ж таки можна спробувати максимально дистанціюватися від кон'юктурно-виборчих калькуляцій і, власне, проаналізувати зміст й імперативну скерованість запропонованого до широкого громадського дискутування документа, адже це є все ж таки ексклюзивна для українських реалій спроба стратегічного державного планування.

«Основні вектори стратегії розвитку»: максимальний метраж розвитку

«Довгострокова стратегія розвитку України» в управлінській уяві уряду Юрія Єханурова має вибудовуватися навколо п'яти генеральних векторів,

запитання до фахових економістів, однак в умовах нарощування зайнятості до зазначеного в стратегії рівня в 95 % від кількості працездатного населення країни (стандарт Міжнародної організації праці) інфляція буде відчутною для населення. Також серед ініціатив, що мають сприяти зростанню національної економіки, окрім стандартної формули «інвестиції + ринок капіталу + дерегулювання бізнесу + детінізація економіки + підтримка експорту = економічне зростання», є ще один оскомний пункт про оптимізацію систем енергозабезпечення та енергозбереження. Вельми і вельми прикметно та промовисто, що економіка як сфера суспільного життя в «Довгостроковій стратегії» йде під номером один. Це можна розглядати як данину суто марксистському світоглядному імперативу, що міцно закріпився у колективному підсвідомому українських технократів. Якщо розглядати «Довгострокову стратегію» як план дій уряду, то підхід до нумерації векторів є коректним. Якщо ж розглядати цей документ як довгостроковий план дій всієї системи державного управління, ба більше, як довгоочікувану стратегію національного розвитку, то таранний технократизм і дегуманізована пріоритетизація від матеріального вгору до культурно-сакрального вниз є неприпустимою. Але, схоже, сам український прем'єр не був готовий розтлумачити, чим є запропонована ним «стратегія». На запитання журналістів про її перспективи в найближчому вельми туманному майбутті української політики, Юрій Єхануров відповів, що, звісно, все залежатиме від позиції наступного уряду, від доброї волі наступництва.

Другий вектор стратегії скерований на підвищення ролі України у світі та інтеграцію країни у співтовариство розвинутих країн. Як це не парадоксально, але ані вступу до ЄС, ані вступу до НАТО в цільових показниках цього вектора не значиться. Натомість, окрім першочергового вступу до СОТ у 2006 році, зазначена мета вступу до Організації Економічного Співробітництва

є метою, орієнтованою на людину. Серед цільових показників другого вектора фігурує створення зони вільної торгівлі з ЄС. Вочевидь, часи помаранчевого євроромантизму української чинної влади, нарешті, минули й стали надбанням минулого так само, як і факт перебування на посаді віце-прем'єра міністра з питань європейської інтеграції в уряді Юлії Тимошенко найбільшого євроромантика Олега Рибачука. Хочеться вірити, що у відносинах з ЄС віднині домінуватиме зважений прагматизм, реалізм і професіоналізм. Зона вільної торгівлі є першим етапом інтеграції національної економічної системи в економічну систему ЄС. Велід за нею має йти створення митного союзу й спільного ринку. Реальні переваги, відчутні для українських підприємців, а згодом і решти громадян, Україна матиме саме від такої поступальної функціональної інтеграції, а не від формальних угод і брісселівських довідок про українську європридатність. Плин часу засвідчить, яким чином має бути розв'язана проблема українського членства в ЄС у довгостроковій перспективі. Серед зовнішньополітичних ініціатив стратегії вказана також лібералізація візового режиму з ЄС і США, що є ще одним не віртуально-балтологічним, а прагматичним і професійно зваженим кроком назустріч справедливості українських євромрій. У 2008 році має бути підписаний новий довготерміновий договір про співробітництво між Україною та ЄС, що прийде на зміну Угоді про партнерство і співробітництво «Україна – ЄС» 1994 року. В запропонованій українським прем'єром «Довгостроковій стратегії» відображені ті кроки, щодо яких точно буде досягнута домовленість між ЄС та Україною на сучасному етапі. І цей здоровий прагматизм об'єктивно радує. У зовнішньополітичному блоці креатори стратегії не забули і про розвиток туристичного бізнесу, зате забули про розширення транскордонного співробітництва, співробітництва в рамках Євро регіонів, регіональне лідерство України в Чорноморсько-Каспійському макрорегіоні, що, між іншим, є зов-

Презентація

нішньополітичною родзинкою Міністра закордонних справ Бориса Тарасюка (от, до речі, як після цього не вірити овражно-штурмовим теоріям написання таких документів). Також з відомих лише авторам стратегії причин військово-політична тематика, у тому числі й вступ до НАТО, проігноровані. Може, НАТО стало табуйованою темою на час передвиборчої кампанії, оскільки більше половини населення країни, як засвідчують соціопитування, стабільні у своєму негативному ставленні до ідеї вступу України до НАТО? Тоді запевнення у аполітичності й антипопулістичній скерованості стратегії стають вельми сумнівними.

Третій вектор «Довгострокової стратегії» присвячений розвитку та використанню інтелектуального потенціалу нації. Окрім підняття рівня зайнятості серед цільових показників вектора запропоновано підняття продуктивності праці в різних індустріях до середнього для ЄС рівня. Це є, до речі, єдине пряме посилання на стандарти ЄС в цій стратегії.

Серед ініціатив третього вектора урядової стратегії розвиток освіти, якщо чесно, виглядає якось безсистемно, імпульсивно: так, пропонується створення національної школи бізнесу західного рівня. Чому лише бізнесу? Українці нагально, життєво потрібно розвивати більше національних шкіл у безлічі сфер діяльності! Отак знову просочується таранний технократизм. В рамках цього ж вектора згадано і про збереження історичної спадщини та ознайомлення населення з нею. Стовпами радянської жорстко адміністрованої освітньо-наукової системи в Україні залишаються Національна академія наук у цілому, ВАК, зокрема. За далеко не репрезентативними винятками сучасна українська наука в своєму генералізованому постанні дуже нагадує таку собі «відписку», що робиться за вимогою начальства чи кар'єри з почуттям глибоко екзистенційної нехоті або ж зневіри. Наслідком є те, що здібні українці стають стаціонарними професорами бірмінгемських і мюнхенських університетів. У стратегії жодного усвідомлення й якоїсь ініціативно-цільової артикуляції цієї непринадної тенденційності немає.

Четвертий вектор стратегії стосується соціальної сфери – підвищення якості життя населення. Найбільш стратегічно важливий вектор національного розвитку для більшої частини українського соціуму має моніторитися за такими цільовими показниками, як частка людей, що проживають за межею бідності (передбачається її зниження до 2% від загальної кількості населення); забезпечення соціальним житлом малозабезпечених верств населення; доведення середнього метражу житла на душу населення до 30 кв. м у 2010 році; зниження смертності новонароджених до 0,5 % та підвищення середньої тривалості життя до 75 років. І все це планується досягти за рахунок завершення пенсійної реформи, розвитку іпотечного кре-

дитування, стимулювання будівництва дешевого житла, підвищення загально-го рівня здоров'я населення. Важко сказати, чи застосовувалася для встановлення дат і нормативів у соціальній сфері економіетрична методологія, матриці перехресного впливу та експоненційне прогнозування, чи дати розставлені, так би мовити, «приблизно, на око», але беззаперечним є факт негативної поточної динаміки соціально-демографічних показників, з якою запропоновані нормативи не корелюють. Так, за методологією розрахунку середньої тривалості життя Світового Банку, в Україні за останні десять років вона скоротилася з 72 до 59 років для жінок і з 75 до 56 років для чоловіків. Ці цифри практично ніде не фігурують. Так само, за розрахунками Світового Банку, найнижчий показник кількості тих, хто живе за межею бідності, в Києві – 5,5 %, а найвищий у сільській місцевості – 32 %. За даними соціологічного дослідження фонду «Демократичні ініціативи», такий соціометричний показник як соціальне самопочуття населення України й досі залишається на доволі низькому рівні й з 1995 року по березень 2005 року позитивна динаміка інтегрального індексу соціального самопочуття склала лише 1,7 %, що є мізерним прогресом. Так що соціальна сфера в Україні попри певні зрушення й поступальні порухи залишається гранично проблемною, а в презентованій Юрієм Єхануровим стратегії, очевидно, бракує зваженої оцінки ситуації.

Останній, п'ятий, вектор урядової стратегії має фігуральну назву – єднання країни. Він передбачає зменшення політичної і культурної полярності захід-схід-південь, розвиток загальнонаціональної інфраструктури, створення умов для міграції робочої сили, сприяння порозумінню різних церковних конфесій, обмін студентами між вищими навчальними закладами України. Словом, досягнення навалного браку національної солідаризації в Україні у стратегії є. Вище вже йшлося про те, що коли розглядати запропоновану стратегію як довготермінований план національного розвитку, то економіка під № 1 має бути чимось замінена. І цим «чимось» мало бути саме завдання інтенсивного, прогнозованого, максимально заохочуваного націотворення, тобто всеукраїнської солідаризації на ґрунті спільних цінностей. Проблема під кодовою назвою «Захід-Схід» існує в усій своїй претензійній опуклості.

«Копенгагенські критерії» членства в ЄС: європейський метраж розвитку

На Копенгагенській зустрічі 1993 року Європейської Ради ЄС, куди входять голови країн-членів, були визначені критерії предвступу до ЄС для країн Центральної і Східної Європи. Деякі з головних умов були записані у так званій Білій Книзі Європейської Комісії 1995 року. Їх по-різному згруповують і класифікують. Найбільш сконцентровано їх можна представити за чотирма фундаментальними напрямками. Перший містить політичні критерії: стабільний демократичний режим, захист прав людини; вільні, чес-

ні, рівні вибори; незалежність судової гілки влади, захист прав національних меншин, успішна боротьба з корупцією і злочинністю. Другий напрям містить економічні критерії: сформована соціальна ринкова економіка; макроекономічна стабільність, конкретні контрольовані показники безробіття, інфляції, зростання ВВП, дефіциту державного бюджету тощо. Третій напрям є логічним продовженням другого – високий ступінь конкурентоспроможності національної економіки, що дасть можливість подолати конкурентні сили і ринковий тиск у межах ЄС. Четвертий напрям вимагає підтримки цілей політико-економічного союзу, здатності виконувати зобов'язання членства.

Останній напрям поки що для України не є практично релевантним, а ось перші три є визначальними. Оскільки на відсотків 70 % «Довгострокова стратегія» є економічно-технократичною, то блок економічних копенгагенських критеріїв тією чи іншою мірою в ній відображено. Однак дефініції «конкурентоспроможність» або ж «конкурентоспроможна економіка» в стратегії немає. Конкурентоспроможність – характеристика переважно не кількісна, а якісна, тому суто кількісними показниками її проілюструвати й спланувати неможливо. Але видається, що найслабкішою ланкою в копенгагенській конвертованості розглядуваної стратегії є політичні критерії. У стратегії цілковито бракує планування інституційного розвитку громадянського суспільства в Україні в тих формах, за які відповідає держава. Після колапсу радянської системи в Україні відбулася огульна деформалізація політичної і соціальної взаємодії, тобто управлінсько-жерівні інституції старого режиму зруйнувалися, а на зміну їм прийшла роздута до неприпустимих масштабів позаінституційна кланово-клікова система. Формально, на папері існували суди, місцеві ради, міністерства й відомства, але вирішальними були не нормативно-правові, а корпоративні, кланові правила гри. З приходом до влади Віктора Ющенка стару деформалізовану систему розхитано, але Президенту не під силу зруйнувати її одним помахом. Навіть якщо стратегія свідомо скомпонована навколо економічної асиметрії, вона має відображати цей прокопенгагенський інституційно-політичний напрям.

«Довгострокова стратегія розвитку України та пріоритети діяльності Кабінету Міністрів на 2006 рік» Юрія Єханурова є далеким від ціннісних детермінант конкретно-нормативним, бюрократично сухим виразом напрямів національного розвитку. Що краще? Насправді потрібна і ціннісна визначеність, і гранично чітка стратегічна спланованість й скерованість.

Юрій Єхануров 2 лютого в Києво-Могилянській академії, по суті, презентував анотацію національного розвитку. Часом доводиться помічати, що в анотаціях не відображено серцевинних моментів книг. А в даному разі анотація – це короткий заспів до товстого фоліанту. Словом, треба працювати.

Жанна Безп'ятчук,
студентка НаУКМА

«Положення про навчання в НаУКМА» розглядалося на засіданні комісії з питань вільного відвідування, до складу якої увійшли представники адміністрації та студентства.

Дискутували члени комісії навколо змін умов відрухування спудея з НаУКМА. У підсумку було ухвалено рішення про заміну одного місяця повної відсутності на заняттях як підстави для відрухування на два тижні, тобто на десять робочих днів. Отож віднині, згідно з пунктом 11.16с «Положення», студент може бути відрухований за повну відсутність без поважних причин упродовж 10 робочих днів поспіль на заняттях, передбачених навчальним планом. Поваж-

ложення про навчання в НаУКМА» в цьому разі не формально-юридичні корекції, вони матимуть відлуння. Тому з ними могилянських студентів варто своєчасно ознайомити.

Хоч представлено цілий ряд змін, на засіданні комісії активно обговорювалася лише одна - заміна одного місяця повної відсутності на заняттях на 10 робочих днів. Ця регуляторна новація стала непоганим лакмусовим папірцем для уявляюваного ряду проблем, масштаб і значення яких перевершують тривіальне юридичне коригування морально застарілих норм. По-перше, думка студентів та адміністрації щодо цієї зміни різко

Парадигма 10 днів

ними причинами вважаються: хвороба, факт якої підтверджений довідкою зі студентської поліклініки м. Києва або висновком ЛКК студентської поліклініки м. Києва; відрядження від НаУКМА; перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також інші причини, передбачені законодавством України. Серед академічних обов'язків спудей з'явився новий - проходження щорічної реєстрації в деканаті факультету або Магістеріумі протягом 25 серпня - 5 вересня реєстрації. Таким чином, віднині могилянським спудеям потрібно зважати на те, що з'явилася ще одна підстава для відрухування - непроходження без поважних причин - встановлені терміни зазначеної реєстрації. Очевидно, що участь у програмі «Work&Travel USA» не розглядатиметься в жодному разі як поважна причина, а сама реєстрація запроваджена як контрзахід щодо масової участі могилянців у цій програмі. Щодо гранично принципової проблеми вільного відвідування лекцій, то вона на засіданні не обговорювалася, проте, згідно з представленими змінами до «Положення про навчання в НаУКМА», відвідування лекційних занять має відбуватися «у встановленому порядку... і не може трактуватися як право взагалі бути відсутнім на заняттях без поважних причин». Крім того, внесено зміни стосовно способу поновлення відрухованих за борги. Віднині спудей, відрухованих за борги, може бути поновлений на навчання лише за контрактом і у два довільно обрані ним способи: або він спочатку ліквідуватиме академзаборгованість, а потім переходитиме до повноцінного навчання, або академзаборгованість він ліквідуватиме паралельно з навчанням, що є можливим за умов, коли заборгованостей не більше чотирьох і для такої їхньої ліквідації є дозвіл декана чи керівника магістерської програми. Отож названі зміни до «По-

розійшлася. До складу комісії увійшли студенти, які представляли всі факультети, Студентську колегію, Спудейське братство й Профспілку студентів НаУКМА. Студенти обстоювали збереження місячного терміну максимально дозволеної відсутності на заняттях. Нехай студент персонально несе відповідальність за свої вчинки. Якщо він спроможний, пропустивши місяць занять без поважної причини, надолужити згадне, то хай так і чинитиме. Окрім перерахованих, у новій редакції положення так званих поважних причин, цілком вірогідно, що можуть бути й інші не менш поважні причини, що не підлягають формально-нормативній артикуляції. Зрештою, студенти розглядають цю зміну як обмеження своїх прав, адже відтепер шанси бути відрухованим зросли суттєво. Два тижні минають швидко, а вказані в «поважні причини» є дуже формалізованими. Посилання на іноземний досвід, американські й канадські університети студенти не вважали за адекватні в цьому разі, адже сама «парадигма» навчальна там і тут, у нас, різнилася суттєво. Відмінні системи, відмінна організація занять без лекційно-семінарської типологізації там і з відповідним чітким вододілом тут. Зрештою, серцевинна проблема не в самих 10 чи то 30 днях. Вона полягає в іншому.

Представники адміністрації, обстоюючи зміну умов відрухування, апелювали головним чином до досвіду західних університетів. І це, поза всякими сумнівами, потужна й доречна наразі аргументація. Жорстка, гранично формалізована система, непохитний і невіддільний жодним «липовим довідкам, написаним знайомими з облікарні» дисциплінарний режим, чіткі вимоги до відвідування - це все невід'ємні, життєво важливі елементи навчання й виховання самодостатньої особистості, а не дипломованого за кращими пострадянськими традиціями галузевого спеціаліста, що мо-

же не пам'ятати назву своєї дипломної роботи. Звісно, Могилянці не загрожує останній феномен, але є все одно деякі хиби, на які варто зважати. Не поблажливість і жалісливість, не розхристаність і нехлюйство, а справжній гарт навчально-життєвий, потужна повсякчасна змобілізованість, невідступне прищеплювання традицій навчальної, наукової, світоглядної - ось те, без чого є диплом, але немає вишколу й школи. І не секрет, що в Могилянці вряди-годи цього бракує вельми й вельми відчутно. Розрідженість ментально-інтелектуальна, так зване «халаяство» охоплює почасти представників цілих спеціальностей Чому? Тому що немає вимогливої і якісної системи. Природно, що на її створення потрібні роки й десятиліття. І пожорсткішання умов

відрухування й вимог до відвідування є своєрідною цеглиною в побудові такої якісної науково-навчальної системи, що кореспондуватиме з кращими світовими стандартами.

І обговорювана зміна так само є протиотрутою стосовно такої системної звородності. Слушними є й аргументи щодо неадекватності дозволу на місячне невідвідування занять в університеті, де немає заочної форми навчання як такої й адаптованої кредитної системи, заснованій на чіткій калькуляції реально прослуханих і відпрацьованих спудеєм навчальних годин. Звісно, дозволяти студентам викреслювати місяць навчання з чотирьох наявних у кожному триместрі щонайменш не розсудливо. Але, на жаль, не все так просто й логічно попри всю слушність і підставовість аргументів на користь зміни умов відрухування.

Ми говоримо про зміну навчальної системи відповідно до західних цивілізаційних стандартів, не зважаючи на те, що рамкова, суспільна система, якою обрамлена навчальна, в нас принципово відмінна - і саме вона наві'язує свої вимоги. Я особисто хотіла б звернути увагу на два моменти. По-перше, серед поважних причин для десятиденних пропусків занять не значиться матеріальної скрути, коли покладатися на допомогу батьків спудей не може, через що він (вона) вимушений працювати повний робочий день і викручуватися чимдуж, щоб продовжувати навчання. Причому за моїми власними спостереженнями, така нелегка доля надокучає частогусто саме здібним і талановитим. Для таких студентів можливість пропустити два-три тижні занять є рятівною. І хоч ініціатори цієї зміни запевняють студентів, що по тому, як два тижні повної відсутності на заняттях без засвідчених поважних причин спливатимуть, процес відрухування автоматично не ініціюватиметься, а натомість людину просто розшу-

куватимуть; і тільки після з'ясування причин пропусків може розглядатися питання відрахування. Чи може бути поважною, до того ж передбаченою законодавством України причиною відсутності на заняттях робота, скажімо, менеджером у компанії Sun Interbrew Україна? Питання, очевидно, риторичне. Єдине, на що доводиться розраховувати, – заступництво деканату. Але, зважаючи на академічні реалії, деканат не є правозахисною інстанцією, а лише адміністративною, не позбавленою суб'єктивізму. Словом, нове положення не враховує тієї потреби, з якою стикаються часом київські спудеї, потреби вижити. Певно, в документах Міністерства освіти України апіорі подібних нюансів не може бути враховано. І дуже прикро.

Ще один неоквоирний момент нової редакції пункту 11.16с пов'язаний із тим, що поважною причиною невідвідування є лише та хвороба, «факт якої підтверджений довідкою зі студентської поліклініки м. Києва». Зрозуміло, що таке формулювання є спробою убезпечити Могилянку від брехні й латентної корупції, тобто від «липових довідок» про неіснуючі хвороби. І все було б пристойно, якби не знати, в якому ганебному стані на сьогоднішній день перебуває студентська поліклініка м. Києва і яке ставлення іноді відчують студенти в цій поліклініці. Насправді те, що може вважатися хворобою в районній поліклініці, може отримувати іншу інтерпретацію в студентській поліклініці. Як тоді бути із цим? Таким чином, корупція мігрує із одних стін в інші. Ті міністерські чиновники, які апелюють до імперативності медичних довідок студентської поліклініки, самі, певно, з її реаліями малознайомі. Також нова редакція положень про відрахування абсолютно не роз'яснює, як треба чинити, коли студент, захворівши не в Києві, проходить лікування так само не в Києві й фізично не може звернутися до студентської поліклініки в м. Києві протягом тривалого періоду часу. Але, певно, він не повинен мати жодних проблем у такому разі. Проте з формулювання, зазначеного в положенні, випливає зворотне. Словом, це все проблеми, на які не припустимо заплющувати очі.

Отож ми говоримо про зміну парадигм, апелюємо до європейської просвітительської парадигмальності, прагнемо витворювати якісно оновлене ціннісне поле, де людське життя й гідність, право вибору й протесту є осердям наповненого етично людського життя. Свободі треба вчитися, її треба опанувати як тонке, вишукане мистецтво. Систему не можна просто нагально, оврально змінювати, всі зміни мають бути людино-орієнтованими.

Жанна Безп'ятчук,
студентка НаУКМА

Ольга Щербина: «Ефективність гравця оцінюється командним результатом!»

Один із напрямів проекту «Обирай серцем» – «Твори себе сам» передбачає проведення заходів, спрямованих на активізацію внутрішніх ресурсів молоді, становлення студентів та випускників як майбутніх фахівців. Протягом 2005-2006 року вже відбулося десять тренінгових семінарів для студентів НаУКМА, тренерами яких стали Ярослава Бутенко, Алла Боднар, Леонід Давидов, Сергій Геренко та Тетяна Пильтай, Олена Третьякова, Інна Мокровольська. 15 лютого тренінг «Принципи роботи в команді» підготувала і провела Ольга Щербина, викладач та академічний координатор програми «HRM-HRD» Школи HRM при Києво-Могилянській Бізнес-Школі.

Проект «Обирай серцем» – спільний проект ТМ «Чернігівське», Фонду братів Кличків та НаУКМА, докладніше про проект дізнайтесь на сторінці <http://www.ukma.kiev.ua/subsite/obyrai/index.php>

- Пані Ольго, на ваш погляд, які характеристики притаманні успішній людині?

- Для мене успішною є людина, яка може реалізувати себе і свої мрії, має роботу, що її надихає і приносить задоволення. Звичайно, немаловажними є гарні умови праці – це завжди допомагає. Що ж до особистісних якостей, то звичайно успішна людина обов'язково цілеспрямована, щира у стосунках, готова до несподіваних поворотів долі тощо.

- Тоді, скажіть, будь ласка, чи можна говорити, що головною складовою успішної праці є саме мотивація?

- Це саме те, що я мала на увазі. Мотивація – це те, що знаходиться в людини «всередині». Я все більше схилилася до думки, що взагалі мотивувати людину «зовні» дуже важко або й неможливо. Її можна стимулювати, намагаючись спрямувати напрям руху та інтенсивність роботи. Але стимулювання призведе до гарних результатів тільки тоді, якщо його зерна впадуть на родючий ґрунт – вмотивованість конкретної людини до конкретного виду праці в конкретній організації. Якщо людина мотивована, її задоволення від роботи обов'язково призведе до гарного результату. Поліпшити цей результат можна створивши хороші умови для роботи і не заважаючи.

- На вашу думку, якою є формула успішної команди?

- Люди, які працюють в команді, перш за все, повинні довіряти одне одному, бути впевненими в тому, що кожен з них є професіоналом в своїй справі і працюватиме на спільний результат, а не тільки на власний. Дуже важлива відповідальність. Мені доводилось працювати в командах, де не всі люди достатньо відповідально ставились до співпраці, хоча і були при цьому гарними спеціалістами. Мабуть, це і є найголовніші принципи. Що ж до формули успішної команди, то вона була презентована під час тренінгу. Формула не така вже й складна, але в реальному житті, на жаль, вона не завжди спрацює – не вистає якихось елементів або доброї волі учасників.

- А які якості повинен мати успішний учасник команди? Наскільки людині, лідеру важко змиритись із правилами команди?

- А лідер із ними і не мириться. Він сам їх встановлює і змінює. Хоча сама тема «лідер» для мене неоднозначна. Можна по-різному ставитись до лідерства. Якщо це лідер за природою, він добре почувається як в команді, так

і наодинці з собою. Але найголовнішим з точки зору організаційної ефективності є досягнення цілей, поставлених перед командою, і роль лідера в тому, щоб запалити в людях бажання досягти цих цілей.

Що ж стосується якостей успішного члена команди, я б пов'язувала успішність окремих членів команди із загальною успішністю цієї команди. Бо якщо ми говоримо: «Результат загальний не дуже, але в команді непогано попрацював, скажімо, Петров» – це буде неправильно. Ефективність гравця повинна оцінюватись, перш за все, командним результатом.

- Чи пригадуєте аудиторію, яка чимось вразила вас як викладача? Якщо так, то чим?

- Найбільше вражає те, що кожна аудиторія особлива. Одна й та сама тема, один і той метод роботи різними аудиторіями сприймаються по-різному і проходять з різною інтенсивністю та дають різний ефект. І це примушує викладача/тренера бути готовими до несподіванок і постійно шукати нові форми роботи, новий матеріал тощо. І це добре. В аудиторії має відбуватися взаємобогачення знаннями, досвідом, навичками всіх учасників процесу навчання – і слухачів, і викладачів.

Бувають і неприємні враження. Найчастіше вони пов'язані з різними очікуваннями учасників процесу навчання. Інколи група досить різнорідна за рівнем підготовки або індивідуальними очікуваннями, в найгіршому випадку будь-які очікування взагалі відсутні – незацікавленість в навчанні, або ж нерозуміння, що насправді їм потрібно. Коли ці очікування не співпадають – це для мене найгірший результат.

До того ж, дуже важливим є емоційне тло. Одна з мотиваційних теорій (модель Портера-Лоулера) доводить, що «задоволення від праці призводить до гарних результатів», а не навпаки «результативна праця призводить до задоволення». Я до розуміння цієї теорії прийшла не одразу, хоча викладаю «Менеджмент» з 1998 року. Тепер точно знаю, що якщо я працюю без задоволення, то гарного результату не буде. І перш за все, він не буде задовольняти мене. Робота ж, яка виконується з задоволенням завжди знайде відгук в аудиторії.

Світлана Лутчин,
керівник відділу зв'язків із громадськістю
Олена Кричківська,
студентка НаУКМА

Лютий

Телерадіоєфіри

Ольга Бурда, Андрій Деркач. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Українська служба Бі-Бі-Сі. 2 лютого.

Тарас Марусик. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Радіо. Свобода. 2 лютого.

Віктор Цвілоховський. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Програма «Підсумки». Телерадіокомпанія «ЕРА». 2 лютого.

Наталя Зінець. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Агентство Рейтер. 2 лютого.

Наталя Парока, Анна Нерус. Пре-

тку України». Презентація. ВВС. 2 лютого.

Олександр Моторний. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. НТН. 3 лютого.

Ярослав Довгопол. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Укрінформ. 2 лютого.

Катерина Дячук. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Інтернет-видання «Мід». 2 лютого.

Олексій Набожняк. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Час. 2 лютого.

Ірина Дорошенко. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Інтернет-сайт НСНУ. 2 лютого.

Юрій Мицик. Авторська програма.

лютого. — С. 2.

Костянтин Родик. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація в НаУКМА. «Книжник-ревію». — 2006. — лютий.

Наталя Зайцева. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. // Экономические известия — 2006. — лютий.

Віталій Червоненко. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. // Дело — 2006. - 6-7 лютого.

Інна Бірюкова. Право вольностей // Хрещатик — 2006. — 7 лютого.

Олександр Савченко. Від кафедри до Київради — одні вибори // Україна молоді — 2006. — 9 лютого.

Наталя Осичук. Голос «Почайни» з глибини віків // Слово Просвіти — 2006. — 9-15 лютого. — С. 14.

Жанна Безп'ятчук. Конституційний

НаУКМА в інформаційному просторі

м'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Українська телерадіокомпанія. 5 лютого.

Катерина Лисенко. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація Радіо. Перший Національний. 2 лютого.

Олена Росенко. Прем'єр-міністр України Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. «Тоніс». 2 лютого.

Руслан Шийка. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація в НаУКМА. Канал 1. 2 лютого.

Юлія Шост. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Радіо «ЕРА». 2 лютого.

Андрій Погорілий. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Радіо. «Київ». 2 лютого.

Андрій Гарасим. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. УНІАН. 2 лютого.

Валентин Сінчак. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Новий канал. 2 лютого.

Лариса Задорожна. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. Інтер. 2 лютого.

Марія Чміль. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. «1+1». 2 лютого.

Наталя Ляц. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. ТРК Україна. 5 лютого.

Тетяна Кур. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. 5 канал. 2 лютого.

Артем Альошин. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розвитку України». Презентація. СТБ. 2 лютого.

Андрій Деркач. Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров: «Стратегія розви-

Джерела національної пам'яті. Радіо. Третій канал. 3, 10 17, 24 лютого.

В'ячеслав Брюховецький. Дітище — НаУКМА. Програма «Зоряний час». 6 лютого. Повтор 9 лютого.

Леонід Залізник. Магістерський програмі з археології 5 років. Програма «Добридень». Радіо. Перший Національний. 6 лютого.

В'ячеслав Брюховецький. Громадянське суспільство. Радіо. Перший Національний. 5 лютого.

Володимир Панченко. Авторська програма «Українські скрижалі». Радіо. Перший Канал. 3, 7, 10 лютого.

Юрій Мицик. Історія: правда і міфи. Радіо. Третій канал. 16 лютого.

Віталій Отроценко. Арійська проблема в археології. Радіо. Третій канал. 3, 10 лютого.

Леонід Залізник. Магістерський програмі з археології 5 років. Третій канал. 17 лютого.

Євген Зубар. Археологія античності. Радіо. Третій канал. 24 лютого.

Публікації

Валентин Якушик. Свобода слова чи висловлювань? // День — 2006. - 1 лютого.

Марьяна Олейник. Хто кого зрадив? (коментарі М. Поповича) // День — 2006. — 3 лютого. — С. 4-5

За матеріалами Радіо «Свобода». ПАРЕ засудила злочини комунізму: різні думки і сподівання // Свобода — 2006. — 3 лютого. — С. 5.

3 останніх новин. Серйозні наміри // Вечірній Київ — 2006. — 3 лютого.

Катерина Щоткіна. Гіганти церковного будівництва // Дзеркало тижня — 2006. — 4 лютого. — С. 3.

Катерина Щоткіна. Центр управління культурою повідомляє... // Дзеркало тижня — 2006. — 4 лютого. — С. 17.

Георгій Лук'янчук. Українцям — українську премію // Самостійна Україна — 2006. — 27 січня — 4 лютого. — С. 8.

Дмитро Дроздовський. Під знаком саморозп'яття // Україна молоді — 2006. — 7 лютого. — С. 13.

Юрій Васильчук. Стратегія і проритети // Україна BUSINESS — 2006. — 6-13

McDonald's // Слово Просвіти — 2006. — 9-15 лютого. — С. 3.

Наталя Осичук. Велична музика українського народу // Народне слово — 2006. - № 5. — лютий. — С. 3.

Ігор Сондюков. Григорій Сковорода: «Час скінчити мандрівку» // День — 2006. — 10 лютого. — С. 8.

Юлія Капун. Загрози «малоросизації»: слово — за політиками // День — 2006. — 10 лютого. — С. 22.

Редакція «Свободи». Проти ксенофобії, за європейську Україну: боротьба триває // Свобода — 2006. — 10 лютого. — С. 9-10.

Тетяна Колісниченко. Аукціон самотніх сердець // Хрещатик — 2006. — 14 лютого. — С. 29.

Ірина Касьянова. Вячеслав Брюховецький: «Мы почувствовали вкус свободы» // Газета по-киевски — 2006. — 15 лютого. — С. 7.

Володимир Панченко. Ржищів Ліни Костенко // Літературна Україна — 2006. — 16 лютого. — С. 1, 8.

Ольга Унгуран. Вячеслав Брюховецький: «Жена сердится, когда я занимаюсь... сталеварением» // Факты — 2006. — 17 лютого, <http://proua.com/digest/2006/02/17/100147.html>

Данило Іванів. Не бійтеся бути українцями // Україна молоді — 2006. — 18 лютого. — С. 5.

Оголошення про конкурс // Дзеркало тижня — 2006. — 18-24 лютого. — С. 17.

Дмитро Дроздовський. Лев без клітки // Дзеркало тижня — 2006. — 18-24 лютого. — С. 13.

Лариса Івшина. Постгеноцидне суспільство та «чорний хліб інформації» // День. - 2006. - 24 лютого

Олена Дмитрик, студентка НаУКМА

Над випуском працювали:

Дмитро Дроздовський

Жанна Безп'ятчук

Іван Жежера

Анатолій Поліщук

Таїсія Шаповаленко 83325

UKMA Library * Book

